

Тувинский язык, 10 класс
ТЫВА ДЫЛГА ОЛИМПИАДАНЫЦ ОНААЛГАЛАРЫ
Төрээн дылым

...Өртемчейни, чуртталганы, сеткил-хөөннүӨттүр сөглеп, илередип, ажыдарда,
Өскелергэ дөмийлешпес тускай чаңыңӨөренип, шингээдип ап чорза-чорза, Чангыс-ла сөс
аза бээрge, домактарын

Чамдыкта шупту шыргай арга апарглаар, Бүгү чүүлдү ылавылап тодаргайлаар
Бүдүжүнү хире-шаамда чоорту билдим.

Төрээн дылым, сени хандыр биликсээш, менДөзүн казып, угуң уктап, төөгүже,
Буурул баштыг ирэйлерниң тоолдарынч, Бурун шагның дүп чок ханы ээреминч

Шымнып киргеш, дазыл, даштың аразында Чылдан чылче чажыртынып, чыглып чыдар
Эгээрттинмес шыгжамырың чартык-чамдыын

Эрик черже ушта тыртып алгылаар мен...

(Э. Мижит)

- 1) Сөзүгледин стилин тодарадып, тайылбырлаңар.
- 2) Өртөмчей деп сөстүң фонетикиг сайгарылгазын кылыңар.
- 3) Көжүрген уткада ажыглаттынган 2 сөстен ушта бижээш, оларның туткаларын
тайылбырлаңар.
- 4) Шыгжамырың деп сөстүң тывылган аргазын тодараткаш,
оонморфемниг сайгарылгазын кылыңар.
- 5) Шүлүктен хамаарылга хевиринде чүве аттарын тыпкаш, оларныңарын, санын
тодарадыңар.
- 6) Делгеренгей адалга кирген домакты тодараткаш, адалгага бижикдемдээн салырын
тайылбырлаңар.
- 7) Нарын сөс деп чүл дээрзин тайылбырлап бижээш, сөзүгледен чижек-бile
бадыткаңар.
- 8) Шүлүктүң 2 дугаар строфазындан каттыжылга холбаалыг 2 сөс
каттыжышыннарын ушта бижинер.
- 9) Домактың долу синтаксис-морфологутгай сайгарылгазын кылыңар
- 10) Эгээрттинмес шыгжамырың чартык-чамдыын Эрик черже ушта тыртып алгылаар
мен.
- 11) «Тыва дылым – чоргааралым» деп угаап бодаар **чогаадыгдан**
- 12) бижинер, сөзүгледен чижектер-бile бодалыңарны бадыткаңар.

Тувинская литература, 10 класс

Онаалга № 1. С.Пюрбюнүң литература дугайында, чечен чогаалды шинчилээриниң дугайында бижээн эртем ажылын айтыңар:

- а) «Социалистиг реализм»
- б) «Аныяк чогаалчыларга дуза»
- в) «Бистин шүлүк чогаалывыстың моон сонгаар хөгжүлдезиниң уг-шии»

Онаалга № 2. Тыва литература критиказы каш чылдарда тыптыпкелгенил?

- а) 1940-ти чч. II чартыры - 1950 чч.б) 1930-1940 чч.
в) 1960-1970 чч.

Онаалга № 3. Эпос аймаанга кайы жанр хамааржырыл?а) чечен чугаа

- б) комедияв) шүлүк

Онаалга № 4. Анаа азы кара тоолду айтыңар:

- а) «Аштаан Бөрү биле Сергежигеш»б) «Ак-Сагыш, Кара-Сагыш»
- в) «Тос шилги альттыг Өскүс-оол»

Онаалга № 5. «Аңгыр-оолдуң тоожузу» деп чогаалдың жанрынайтыңар:

- а) Роман-диологияб) Тоожу
- в) Роман-тетралогия

Онаалга № 6. Кайы чогаалдан алган үзүндү-дүр?

«Изиг, ышкам, соок-даа дуне оожургал чок...»

- а) К.Кудажы «Үйгу чок Улуг-Хем»б) О.Сувакпит «Чүрек»
- в) С.Сарыг-оол «Ынакшыл»

Онаалга № 7. «Долуманың хуулгаазыны» деп чогаалдың жанрынайтыңар:

- а) драма
- б) комедияв) трагедия

Онаалга № 8. Экология темазынга бижээн чогаал:а) К.Кудажы «Ыы»

- б) О.Сувакпит «Ыылар»
- в) А.Даржай «Хемнер бирде сыйгай-даа бээр, дажый-даа бээр...»

Онаалга № 9. Бердинген чогаалдарның аразындан балладаларнытывыңар:

- а) С.Сарыг-оол «Алдын-кыс», С.Пюрбю «Үем болгаш үе-чергем дугайында»
- б) С.Сарыг-оол «Белек», С.Сүрүн-оол «Ногаан ортулук» в) М.Идам-Сүрүн «Союспан», Ю.Кюнзегеш «Көк-Эл»

Онаалга № 10. Фантастиктиг тоожуну айтыңар:а) «Чагаа»

- б) «Мөңге назын»
- в) «Марска чедер частым»

Онаалга № 11. Тыва литератураның үндезикчилеринге хамааржыр чогаалчыларны айтыңар:

- а) С. Тока, Э. Мижит, А. Даржай;
- б) В. Көк-оол, С. Пюрбю, С. Сарыг-оол;в) С. Пюрбю, Ч. Куулар, Ш. Суван.

Онаалга № 12. Бердинген шиилерниң аразындан К.Кудажының бижээн шииzin тывыңар.

- а) «Он бир»
- б) «Хайыраан бот»
- в) «Чутту утпаалыңар»

Онаалга № 13. Бердинген чогаалдарның аразындан С.Сарыг-оолдуң бижээн шүлүүн тывыңар.

- а) «Бызыаа» б) «Бодаган»
- в) «Ынакшыл»

Онаалга № 14. Бердинген чогаалдарның аразындан С.Сарыг-оолдуң шүлүглелин тывыңар:

- а) «Саны-Мөгө»
- б) «Көк-Эл»
- в) «Үем болгаш үе-чергем дугайында»

Онаалга № 15. «Мээн төрээн дылым» деп темага кыска чогаадыгданбижинер.